

Σχετικά με το Προεδρικό Διάταγμα 152/2013 για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών

**Γιώργος Δ. Γρόλλιος
Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Γεν. Γραμματέας Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος**

Η ιεραρχική («από τα πάνω προς τα κάτω») αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αποτελεί ένα από τα βασικά συστατικά στοιχεία των διαφόρων μειγμάτων των νεοφιλελεύθερων και νεοσυντηρητικών πολιτικών για την εκπαίδευση οι οποίες σταδιακά κυριάρχησαν διεθνώς από τη δεκαετία του 1970 και μετά. Δεν θα ασχοληθούμε εδώ αναλυτικά με τα γενικά πολιτικά δόγματα του νεοφιλελεύθερισμού (όπως η πολυθρύλητη «σοφία της αγοράς»). Θα περιοριστούμε σε μια απαρίθμηση ορισμένων σημαντικών συστατικών των νεοφιλελεύθερων και νεοσυντηρητικών πολιτικών στην εκπαίδευση.

Τέτοια συστατικά, τα οποία συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την ιεραρχική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών είναι α) η συκοφάντηση της δημόσιας εκπαίδευσης ως σπάταλης, γραφειοκρατικής, υπεύθυνης για τη διόγκωση της ανεργίας, εξισωτικής και αναξιοκρατικής, καθώς και των εκπαιδευτικών ως ιδιοτελών και οκνηρών, β) η «επιστροφή» (δηλαδή η έμφαση) στα λεγόμενα βασικά μαθήματα (γλώσσα, μαθηματικά) και σε όσα παρέχουν δεξιότητες για την αγορά εργασίας (π.χ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές), με αποτέλεσμα την υποβάθμιση εκείνων των μαθημάτων που έχουν ανθρωπιστικό, καλλιτεχνικό και κοινωνικό περιεχόμενο, γ) η δραστική περικοπή των δαπανών για τη δημόσια εκπαίδευση και η προώθηση – πριμοδότηση της ιδιωτικής, δ) η άμεση διείσδυση επιχειρήσεων σε τομείς της δημόσιας εκπαίδευσης και η εφαρμογή των ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων στη διοίκησή της και ε) η επιλογή σχολείου από τους γονείς στη βάση καταλόγων επιδόσεων των σχολείων οι οποίοι συντάσσονται κυρίως με βάση τα αποτελέσματα των μαθητών σε πανεθνικές εξετάσεις.

Η εφαρμογή τέτοιων μειγμάτων νεοφιλελεύθερων και νεοσυντηρητικών εκπαιδευτικών πολιτικών έχει κυρίως αγγλοσαξονική προέλευση. Δημιούργησε μια τεράστια βιομηχανία παγκόσμιων διαστάσεων στην οποία πρωταγωνιστούν διεθνείς οργανισμοί όπως ο Ο.Ο.Σ.Α. και επιχειρήσεις (πολυεθνικές και εθνικές). Τα κέρδη για τις επιχειρήσεις είναι τεράστια, ιδιαίτερα στον τομέα της αξιολόγησης, είτε πρόκειται για αξιολογήσεις μαθητών είτε πρόκειται για αξιολογήσεις εκπαιδευτικών και θεσμών (σχολείων, πανεπιστημίων κ.α.). Όμως, οι υποστηρικτές των νεοφιλελεύθερων και νεοσυντηρητικών πολιτικών σπανίως μιλούν για τα αποτελέσματά τους, παρ' όλο που στο λεξιλόγιο τους η έννοια της αποτελεσματικότητας κατέχει περίοπτη θέση.

Η σιωπή αυτή δεν είναι δύσκολο να ερμηνευτεί. Πολλές μελέτες έχουν δείξει τα καταστροφικά αποτελέσματα αυτών των πολιτικών για τη μεγάλη πλειονότητα των εκπαιδευτικών: πτώση του ηθικού τους, πρόωρη εγκατάλειψη του επαγγέλματος,

αύξηση των ωρών εργασίας, μειώσεις μισθών, απολύτεις, επέκταση των ελαστικών σχέσεων εργασίας, επιδείνωση των συνθηκών εντός των οποίων διεξάγεται η διδασκαλία. Όσο για τη μεγάλη πλειονότητα των μαθητών, τα αποτελέσματα είναι αναλόγως αρνητικά: αντιμετώπισή τους ως εμπορεύματα, εμπέδωση των άτυπων διακρίσεων εναντίον των μαθητών με χαμηλές επιδόσεις από τη μεριά των διευθύνσεων για να μη βρεθούν τα σχολεία τους στην κατηγορία των αποτυχημένων που κλείνουν ή ιδιωτικοποιούνται, τυποποίηση και συντηρητικοποίηση των παιδαγωγικών πρακτικών με στόχο την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις των πανεθνικών εξετάσεων, πτώση ή στασιμότητα των μαθητικών επιδόσεων σε μακροχρόνια βάση.

Στη χώρα μας, το Προεδρικό Διάταγμα 152/2013 εντάσσεται στη γενικότερη νεοφιλελεύθερης έμπνευσης κυβερνητική εκπαιδευτική πολιτική των σαρωτικών περικοπών των λειτουργικών δαπανών και των συγχωνεύσεων των σχολικών μονάδων, των ελάχιστων διορισμών, των διαθεσιμοτήτων και των απολύτεων, της εξάλειψης της επιμόρφωσης και της μετεκπαίδευσης, της ενοχοποίησης των εκπαιδευτικών μέσω του νέου πειθαρχικού δικαίου και της οικονομικής υποβάθμισής τους, ιδιαίτερα των νέων.

Το Προεδρικό Διάταγμα συμπληρώνει ένα σύνολο κυβερνητικών μέτρων που δεν προωθεί την αναβάθμιση της παιδείας, αλλά την υποβάθμισή της. Η ατομική ιεραρχική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, συνδεόμενη με τη μισθολογική τους εξέλιξη προσλαμβάνει ένα σαφή τιμωρητικό χαρακτήρα και εάν εφαρμοστεί θα οδηγήσει σε εκπαιδευτικούς πολλών κατηγοριών, με σημαντικό μέρος τους να κινδυνεύει άμεσα με απόλυτη. Η σύνδεση της ατομικής αξιολόγησης των εκπαιδευτικών με τις επιδόσεις των μαθητών παραγνωρίζει κρίσιμους παράγοντες που διαμορφώνουν τις τελευταίες σε σημαντικό βαθμό, όπως η κοινωνικοοικονομική – μορφωτική προέλευση των μαθητών. Η κατάταξη των εκπαιδευτικών σε κατηγορίες με βάση μια ολιγόωρη παρακολούθηση της διδασκαλίας τους η οποία επιχειρεί να συνοψίσει το τριετές έργο τους, κάθε άλλο παρά αξιόπιστη είναι. Η κατάτμηση αυτού του έργου σε ένα πλήθος συχνά αλληλοεπικαλυπτόμενων και ασαφών κριτηρίων παραγνωρίζει την πολυπλοκότητα, τον ζωντανό και πολλές φορές απρόβλεπτο χαρακτήρα της διδασκαλίας, παρομοιάζοντάς την με μια μηχανιστική διαδικασία και με ένα μετρήσιμο τεχνικό μέγεθος.

Η εφαρμογή του Προεδρικού Διατάγματος δεν πρόκειται να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης στη χώρα μας. Καθιερώνει διαδικασίες ελέγχου οι οποίες θέτουν σε προτεραιότητα τη διαχείριση έναντι του δημιουργικού χαρακτήρα και της ουσίας της διδασκαλίας. Υπονομεύει τη συλλογικότητα και τη συναδελφικότητα. Προωθεί τη συγκρότηση μιας πολυδάπανης γραφειοκρατίας με υψηλό κόστος χρημάτων και χρόνου. Με την επαναφορά του παρωχημένου και καταδικασμένου στη συλλογική συνείδηση των εκπαιδευτικών επιθεωρητισμού, το Προεδρικό Διάταγμα προωθεί τον ατομικισμό και τον ανταγωνισμό, την άκριτη υποταγή και το φόβο, τον αυταρχισμό και την αυθαιρεσία αντί για τις αξίες της δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης και της ελευθερίας, αξίες ζωτικής σημασίας για μια

δημοκρατική και ποιοτική εκπαίδευση όλων των παιδιών. Θέτει σοβαρότατα εμπόδια στις προσπάθειες των εκπαιδευτικών για να λειτουργεί το σχολείο ως συνεργατική κοινότητα, η οποία αποτιμά και προγραμματίζει συλλογικά το μορφωτικό έργο της μέσα από γνήσιες διαδικασίες διαλόγου.

Η παιδεία που αποσκοπεί στην ολόπλευρη και ολοκληρωμένη σωματική, γνωστική και ηθική ανάπτυξη των παιδιών με κατεύθυνση μια κοινωνία ελευθερίας, αλληλεγγύης, δικαιοσύνης και δημοκρατίας ασφυκτιά υπό τον ζυγό των αγγλοσαξονικής προέλευσης νεοφιλελεύθερων και νεοσυντηρητικών δογμάτων και των αντιγράφων των συνταγών με τις οποίες αυτά τα δόγματα εξειδικεύονται για να εφαρμοστούν. Το φθηνό σχολείο της αγοράς είναι εκείνο το σχολείο στο οποίο η μεγάλη πλειονότητα των εκπαιδευτικών και των μαθητών αντιμετωπίζονται ως εμπορεύματα και στερούνται δικαιωμάτων, το σχολείο όπου κυριαρχεί η ανασφάλεια, ο ασφυκτικός έλεγχος της ελευθερίας της σκέψης, ο φορμαλισμός, η αυτολογοκρισία, η αυθαιρεσία και η υποταγή στους εκάστοτε ισχυρούς. Στην έλευση αυτού του «νέου» σχολείου το οποίο προωθείται με αυταρχικό τρόπο μέσω (και) της iεραρχικής αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, ενός σχολείου που έχει στραμμένο το βλέμμα του σε σκοτεινές περιόδους του παρελθόντος, η συναίνεση ή η αδιαφορία των παιδαγωγών μπορεί να αποτελέσει ένα λάθος με ολέθριες συνέπειες.